

ROLA WOJ. BIELSKIEGO W ZAGOSPODAROWANIU TURYSTYCZNYM KRAJU
ORAZ PODSTAWOWE PROBLEMY BADAWCZE ZWIĄZANE Z ROZWOJEM
ZAGOSPODAROWANIA TURYSTYCZNEGO REGIONU

Jerzy Kruczała

Instytut Planowania i Ekonomiki Regionu AE w Krakowie

Gospodarka turystyczna odgrywa poważną rolę w wewnętrznej strukturze ekonomiki woj. bielskiego [2]. Stanowi ona jednak równocześnie element struktury gospodarki turystycznej kraju. Jej zakres wyznacza rolę województwa w zagospodarowaniu turystycznym kraju, w strukturze tego zagospodarowania. Rolę tę można wyrazić przy pomocy wybranych wskaźników. Takie znaczące wskaźniki dotyczą podstawowych elementów zagospodarowania turystycznego, a w szczególności liczby miejsc noclegowych w obiektach turystycznych i wczasowo-wypoczynkowych (gdyż liczby te decydują o możliwości rozwoju pozostałych elementów zagospodarowania turystycznego oraz o wielkości ruchu turystycznego w regionach).

W 1979 r. na obszarze woj. bielskiego znajdowało się 5,7% liczby miejsc noclegowych w obiektach wczasowo-wypoczynkowych oraz 2,6% liczby miejsc noclegowych w obiektach turystycznych całego kraju [3, 4].

O znaczącej roli województwa w turystyce krajowej świadczy również:

- a) wysoki wskaźnik udziału województwa w liczbie miejsc noclegowych w obiektach wczasowo-wypoczynkowych czynnych przez cały rok - około 18%,
- b) wysoki wskaźnik udziału województwa w liczbie obsłużonych osób w obiektach wczasowo-wypoczynkowych - 10,2%.

Wymienione wskaźniki wykazują, że w sezonie zimowym woj. bielskie dysponowało niemal 1/5 pojemności bazy wczasowo-wypoczynkowej, a w skali roku domy wczasowe tam zlokalizowane obsłużyły 1/10 uczestników wczasów w kraju (drugi wskaźnik wykazuje również, że domy wczasowe w regionie bielskim były wykorzystywane niemal dwukrotnie intensywniej od średniego wykorzystania tego rodzaju domów w kraju).

W zakresie bazy turystycznej woj. bielskiego występują pewne specjalizacje. Liczba miejsc noclegowych w schroniskach na terenie województwa stanowi aż 22,2%, a liczba miejsc w kwaterach prywatnych regionu dochodzi do 7,8% liczby tego rodzaju miejsc noclegowych kraju. Wskaźniki te dają podstawę do twierdzenia, że woj. bielskie zajmuje przodujące miejsce w kraju jako rejon turystyki górskiej kwali-

fikowanej oraz, że występuje tu szczególnie silny udział gospodarstw domowych w zagospodarowaniu turystycznym.

Dla prawidłowego programowania rozwoju gospodarki turystycznej, a w szczególności zagospodarowania turystycznego województwa, nauka może uczynić wiele. Wyniki badań mogą dać wskazówki co do warunków i kierunków właściwego rozwoju i zagospodarowania turystycznego stref i miejscowości rekreacyjnych regionu. Poniżej przedstawiono trzy wnioski w sprawie takich prac badawczych, które winny być podjęte na terenach górskich. Realizacja tych prac będzie miała znaczenie nie tylko dla programowania rozwoju ziem górskich jednego województwa, lecz także dla pozostałych obszarów górskich kraju. Wnioski te opierają się na studiach kompleksowości rozwoju regionów turystycznych [1].

1. Znaczenie gospodarki turystycznej w strukturze ekonomicznej woj. bielskiego oraz w zagospodarowaniu turystycznym kraju polega przede wszystkim na turystycznych walorach przyrodniczych ziem górskich. Stąd możliwość utrzymania funkcji i roli regionu w zaspokajaniu potrzeb turystycznych ludności kraju, związanych z ochroną środowiska przyrodniczego obszarów górskich.

W referatach wskazywano na potrzebę ochrony naturalnych walorów turystycznych regionu przed ujemnymi skutkami różnych działów gospodarki, a szczególnie przemysłu. Wskazywano m.in. na wydzielanie stref i miejscowości turystycznych wymagających szczególnie takiej ochrony. Ale strefy i miejscowości turystyczne wymagają również ochrony przed nieprawidłowym rozwojem gospodarki turystycznej. Za podstawowy warunek prawidłowości rozwoju wymienionych obszarów uznają nieprzekraczanie ściśle obliczonej chłonności turystycznej, tj. bezpiecznej dla środowiska przyrodniczego liczby miejsc trwałego i czasowego pobytu turystów. Nie stanowią dostatecznej podstawy dla ochrony turystycznych walorów przyrodniczych ogólne rozważania i oceny co do koncentracji, czy rozproszeniu obiektów turystycznych. Badania naukowe winny ściśle, ilościowo określić chłonności turystyczne stref i miejscowości turystycznych województwa i stworzyć w ten sposób podstawy naukowe dla zakresu i struktury ich zagospodarowania turystycznego (zgodnego z wymogami zachowania podstaw przyrodniczych rozwoju gospodarki turystycznej). W badaniach tych winni wziąć udział w szczególności leśnicy, rolnicy i przyrodnicy, gdyż metody obliczania chłonności turystycznej odnoszą się głównie do terenów leśnych i użytkowanych rolniczo. W badaniach tych winni wziąć udział również specjaliści w zakresie zagospodarowania turystycznego i ruchu turystycznego reprezentujący wiedzę o potrzebach turystów i warunkach inwestowania obiektów turystycznych.

Brak znajomości i przekraczanie omawianej chłonności może prowadzić (jak wskazują obserwacje w niektórych miejscowościach już prowadzi) do degradacji walorów przyrodniczych i podcinania gałęzi, na której "opiera się" gospodarka turystyczna.

2. Kolejny problem gospodarki turystycznej regionu - to struktura wewnętrzna zagospodarowania turystycznego. W referacie specjalistycznym wskazano w szczególności, że rozwojowi bazy noclegowej w strefach i miejscowościach nie towarzyszy dostateczny rozwój pozostałych elementów bazy turystycznej.

Ogólne oceny i wnioski dotyczące rozwoju struktury zagospodarowania turystycznego województwa są jednak niewystarczające do stworzenia podstaw naukowych prawidłowego programowania tego zagospodarowania. Badania naukowe powinny ustalić stan i wskazać zasady rozwoju prawidłowych struktur zagospodarowania turystycznego rejonów i ośrodków turystycznych województwa. Badania takie nie są łatwe. Prawidłowość struktury wewnętrznej zagospodarowania turystycznego stref i miejscowości turystycznych zależy bowiem od walorów turystycznych, od struktury ruchu turystycznego (np. innych urządzeń wymaga ruch wczasowy, a inny turystyczny, czy świąteczny), od struktury zagospodarowania przestrzennego służącego w zasadzie ludności miejscowej (wykorzystywanego równocześnie przez turystów) itd.

3. Gospodarka turystyczna wykazuje powiązania z niemal wszystkimi działami gospodarki, takimi jak: komunikacja, przemysł, budownictwo, rolnictwo i leśnictwo, kultura, oświata itd. Powiązania takie wynikają z tego, iż w zaspokajaniu potrzeb turystycznych i rozbudowie zagospodarowania turystycznego partycypują różne dziedziny gospodarki. Na prawidłowe funkcjonowanie gospodarki turystycznej w województwie istotny wpływ ma kształtowanie jej związków z pozostałymi działami gospodarki. Gospodarkę turystyczną (jej potrzeby) należy uwzględnić w pełni w programowaniu kompleksowej struktury gospodarki regionu. Badania różnych regionów kraju wykazują poważne braki w kształtowaniu się prawidłowych relacji całości gospodarki w stosunku do funkcji turystycznych regionów.

Badania naukowe powinny podjąć temat związków gospodarki turystycznej z pozostałymi działami gospodarki województw. Badania takie mogą stworzyć podstawy do bardziej prawidłowego kształtowania powiązań funkcji turystycznych i pozostałych funkcji społeczno-gospodarczych regionów, szczególnie takich, w których jak w woj. bielskim - gospodarka turystyczna ma istotne znaczenie.

Literatura

1. Kruczała J.: Planowanie gospodarki turystycznej. [W:] Problemy planowania i polityki społeczno-gospodarczej. PWE, Warszawa, 1980.
2. Krzyśko M.: Kierunki rozwoju gospodarczego woj. bielskiego. Zesz. Probl. Post. Nauk Rol., z 338, 1987.
3. Rocznik Statystyczny 1980. GUS Warszawa 1981.
4. Sacha S.: Wykorzystanie turystyczne górskich terenów woj. bielskiego. Zesz. Probl. Post. Nauk Rol., z. 338, 1987.

Я. Кручала

РОЛЬ ВОЕВОДСТВА БЕЛЬСКО В ТУРИСТИЧЕСКОМ ОСВОЕНИИ СТРАНЫ
И ОСНОВНЫЕ ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИЕ ПРОБЛЕМЫ СВЯЗАННЫЕ
С РАЗВИТИЕМ ТУРИСТИЧЕСКОГО ОСВОЕНИЯ РАЙОНА

Р е з ю м е

Воеводство Бельско, несмотря на небольшую площадь, играет важную роль в туристическом освоении страны, особенно в отношении движения курортников, зимних поездок и квалифицированных горных туристов.

С целью создания основ для правильного программирования развития туристического хозяйства следует принять следующие исследовательские темы:

1. Исследование туристической ёмкости горных площадей воеводства Бельско.

2. Исследование состояния и правильности образования структуры туристического освоения районов и туристических центров воеводства Бельско, с учетом их горного характера.

3. Исследование состояния и правильности направлений развития связей туристического хозяйства с остальными секторами хозяйства в районах характеризующихся особенно ценными достоинствами туристических функций.

J. Kruczała

ROLE OF THE BIELSKO DISTRICT IN TOURISTIC MANAGEMENT OF THE COUNTRY
AND BASIC RESEARCH PROBLEMS CONNECTED WITH TOURISTIC MANAGEMENT
OF THE REGION

S u m m a r y

The Bielsko district, despite a small area, fulfils an important role in the touristic management of the country, particularly significant for movement of vacationists, for winter trips and for qualified tourists in mountains.

To secure the foundations for a correct programming of the development of to touristic management, the following research themes should be assumed:

1. Investigations on the touristic capacity of mountain areas of the Bielsko district.

2. Investigations concerning the state and correctness of formation of the structure of touristic management of particular regions and touristic centres of the district with regard to their mountain character.

3. Investigations concerning state and correctness of the development lines of connection of the touristic management with the remaining national economy sectors in the regions particularly distinguishing themselves with their touristic functions.